

Jan Terlouw

Jan Terlouw is fysicus en geniet bekendheid als schrijver van historische (jeugd)romans. Ook heeft hij jarenlang politieke functies voor D66 bekleed. Hij was onder andere fractieleider, minister van Economische Zaken in het kabinet-Van Agt en lid van de Eerste Kamer.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Kennis van de geschiedenis geeft een mens wortels. Kennis van de geschiedenis geeft inzicht in het menselijk handelen. Kennis van de geschiedenis is een onmisbaar deel van algemene ontwikkeling. Kennis van de geschiedenis kan fouten in de toekomst helpen voorkomen.

'Er moet streng voor worden gewaakt dat geschiedenis niet chauvinistisch en eenzijdig wordt gepresenteerd'

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Het doorgeven van feiten en van hoe die toen en nu werden beoordeeld en gewaardeerd door zoveel mogelijk volken en personen, vanuit zoveel mogelijk gezichtspunten.

Een alchemist.
Rechts: Koning
David door Arent
de Gelder (±1680).

Welke historische periode spreekt u het meeste aan?

De Renaissance. De ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke methodieken, 'meten is weten'. De Verlichting, vrijheid van denken en vrijheid van meningsuiting. Bevrijding van de geestelijke dwingelandij van kerk en staat.

Welke historische persoon spreekt u het meeste aan?

In een romantische bui: koning David, krijgsheer, dichter, zondaar. In een rationele bui: vroege Verlichters als Erasmus en Spinoza. In een wetenschappelijke bui: Galilei, Newton, Christiaan Huygens.

Wat kunt u zich nog herinneren van uw geschiedenislessen?

Ik vond de geschiedenisles op school fascinerend, de verhalen, de gebeurtenissen, de wreedheid, de edelmoe-digheid, het geringe verschil van de menselijke aard vroeger en nu, het doorbreken van de Verlichting en van de emancipatie van groepen mensen.

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

'De schaapherder' van Oltmans. Omdat het de eerste was die ik las. En het speelt op de Veluwe, het gebied waar ik woonde.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Daar ben ik totaal ongeschikt voor, omdat mijn fantasie voortdurend strijd zou moeten leveren met al of niet verifieerbare feiten. Een onverdraaglijke strijd tussen de schoonheid van waarheid en de waarheid van schoonheid.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u hebt gehad?

Toen ik als zeventienjarige jongen voor het eerst vanaf het Domplein in Utrecht het universiteitsgebouw binnenging om wis- en natuurkunde te gaan studeren, ervoer ik heel sterk een gevoel van verantwoordelijkheid en van historische verbondenheid. Door die deur was mijn vader gegaan en talloze wetenschappers voor en na hem. Ik ging bij hen horen. De vele malen dat ik daarna nog door die deur ben gegaan (en soms nog ga) is dat gevoel nooit helemaal weg geweest.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

De IJssel. Ik ben in de delta van de IJssel geboren, ik heb aan de oever van de IJssel de Tweede Wereldoorlog meegemaakt, ik woon nu aan de IJssel. Verder zijn rivieren de levensaders van het menselijk handelen, ze hebben van oudsher de vestigingsplaatsen van mensen bepaald, ze dragen water, het wonderlijkste molecuul dat ik ken, en ze zijn van een grote schoonheid.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

De film *Amadeus*, omdat ik daarin voor het eerst een fundamenteel menselijk drama aantrof dat niet al veelvuldig in de klassieken of in de Bijbel aan de orde was geweest: een goede componist, die iedere dag ziet hoe hij tekortschiet, omdat hij de pech heeft te leven in dezelfde tijd en in dezelfde omgeving als het genie van de eeuw, Mozart. Prachtige vertolking van de strijd tussen bewondering en jaloezie.

Hoe vindt u dat geschiedenisonderwijs aan een middelbare school moet worden gedoceerd?

Voor mij is het belangrijk om bij iedere eeuw (vanaf 1500 voor Christus) een beeld te hebben van de situatie in de wereld. Wat konden de mensen, hoe dachten ze, welke ontwikkelingen vonden er plaats? Hoe lagen de machtsverhoudingen, hoe liep de strijd af die werd gevoerd om veranderingen tegen te houden? Welke nieuwe inzichten werden verworven, of was er wellicht een terugval?

De eigen omgeving moet misschien een beetje extra worden belicht, omdat dat aanspreekt en verhelderend kan werken, met name voor het begrip van het vak zelf. Maar wel steeds in de context van de situatie in de wereld. En er moet streng voor worden gewaakt dat geschiedenis niet chauvinistisch en eenzijdig wordt gepresenteerd.

Mij helpt het zeer dat ik een aantal jaartallen stevig in het hoofd heb. Dat geeft houvast. En vanzelfsprekend wil ik dat geschiedenisonderwijs objectief wordt gegeven, waarbij ik me ervan bewust ben dat daar hoogstens naar kan worden gestreefd. Zelf heb ik op een christelijke lagere school gezeten en daar leerde ik iets over het ontstaan van de islam op een zo eenzijdige manier dat het me tot diep in mijn adolescentie in de weg heeft gezeten. Maar ik matig me niet aan echt verstand te hebben van de manier waarop geschiedenis - dat prachtige en belangrijke vak - het beste onderwezen kan worden. ■

Scène uit de film *Amadeus*.
Links: De IJssel.